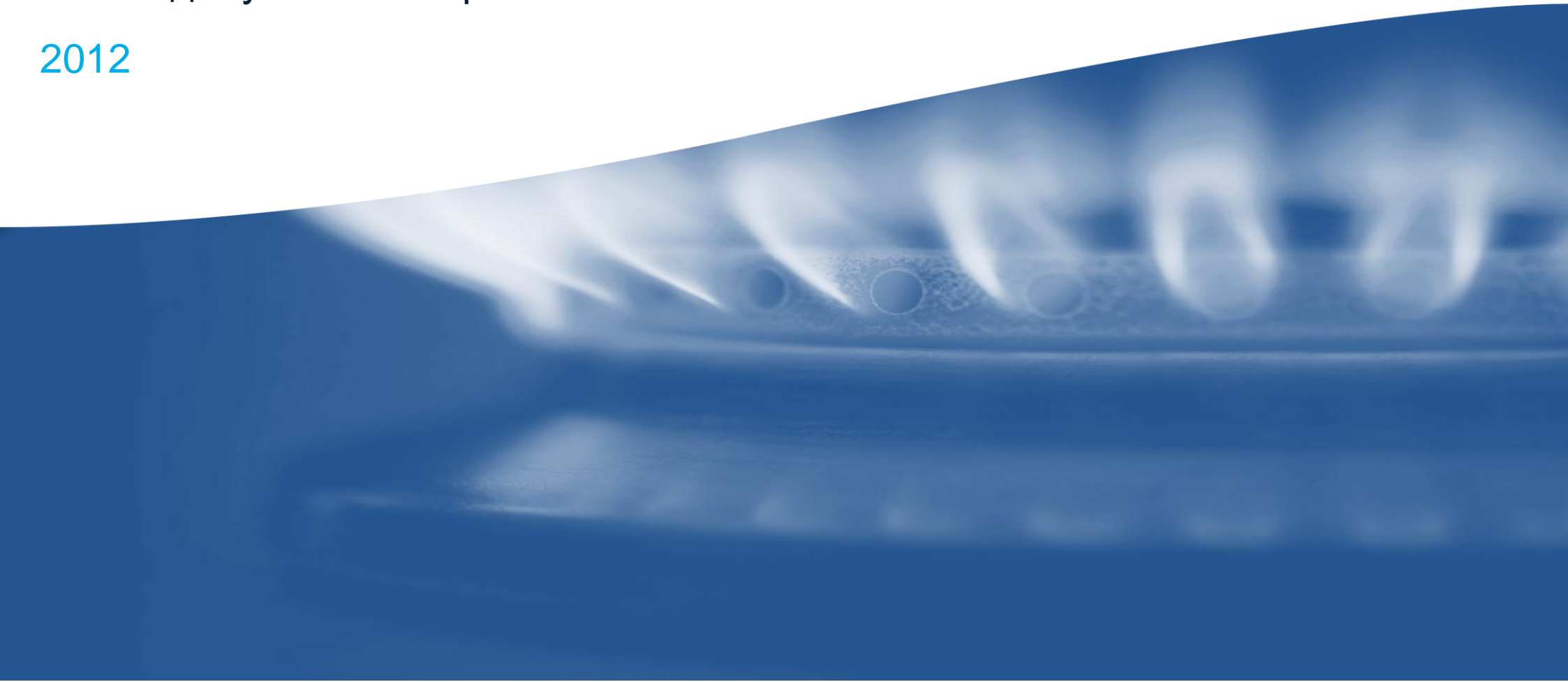

Газовидобування в Україні

2012

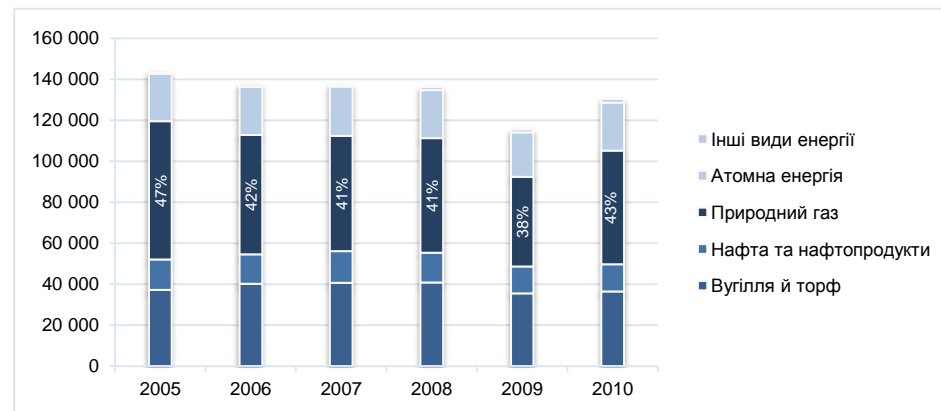

Енергетичний баланс

Україна належить до числа держав світу, які мають запаси всіх видів паливно-енергетичної сировини (нафта, природний газ, вугілля, торф, уран та ін.), але ступінь забезпеченості запасами та їх видобуток не створюють необхідний рівень енергетичної незалежності.

ЕНЕРГЕТИЧНИЙ БАЛАНС УКРАЇНИ У 2010 РОЦІ, ТИС. ТОНН НАФТОВОГО ЕКВІВАЛЕНТУ (ТНЕ)

	Вугілля й торф	Нафта	Газ	Атомна енергія	Інші	Усього
Виробництво	31 019	3 590	15 426	23 387	2 038	75 460
Імпорт	7 615	13 844	30 040	-	2	51 501
Експорт	-4 429	-4 066	-5	-	-351	-8 850
Міжнародне бункерування	-	-267	-	-	0	-267
Зміна запасів	2 271	51	10 099	-	18	12 439
Постачання первинної енергії	36 476	13 153	55 561	23 387	1 707	130 284

Проект оновленої Енергетичної стратегії України передбачає такі основні заходи, що мають стати запорукою енергетичної незалежності України від імпорту газу із Російської Федерації:

- збільшення власного видобутку газу та вугілля;
- імпорт скрапленого газу через LNG термінал, що має бути збудований поблизу Одеси;
- постачання газу із європейських спотових ринків;
- отримання доступу до газу із Каспійського регіону;
- зменшення енергоємності ВВП України.

Природний газ складає найбільшу частку серед джерел постачання первинної енергії в Україні – близько 40%, проте власний видобуток складає лише третину споживання. Недостатність власного видобутку компенсується за рахунок імпорту російського природного газу.

Стимулювання розвитку газовидобувної галузі має стати одним із пріоритетних напрямків державної політики.

ПОЧАТКОВІ ПОТЕНЦІЙНІ РЕСУРСИ ПРИРОДНОГО ГАЗУ В УКРАЇНІ

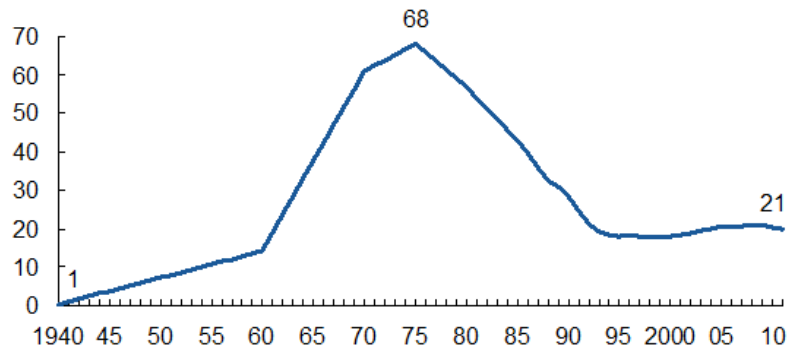
За даними Державної служби геології та надр України, початкові потенційні ресурси вільного природного газу в Україні в перерахунку на умовне паливо (уп) оцінюються в 7 254,3 млн.т (за одиницю умовного палива використовується 1 кг палива з питомою теплотою згорання у 7000 ккал/кг).

Початкові розвідані запаси вільного природного газу становлять 39%, а ступінь виробленості початкових потенційних ресурсів становить 25,5%. Таким чином 5 404,5 млн.туп початкових потенційних ресурсів вільного природного газу залишаються ще в надрах, більшість з яких відносяться до категорії нерозвіданих. За попередніми оцінками, Україна також багата на значні ресурси нетрадиційного газу, запаси якого на сьогодні мало розвідані.

Загалом в Україні відкрито 89 газових, 111 газоконденсатних та 13 газонафтових родовищ.

Видобуток природного газу

Видобуток природного газу в Україні почався у 1912 році. У 1975 р. обсяг видобутку досяг історичного максимуму і з тих часів поступово знижувався, стабілізувавшись у 1998 р. В останні 15 років щорічний обсяг видобутку газу перебуває в діапазоні від 18 до 21 млрд.куб.м. Україна посідає п'яте місце в Європі за обсягами видобутку газу і має значні перспективи нарощування видобутку.

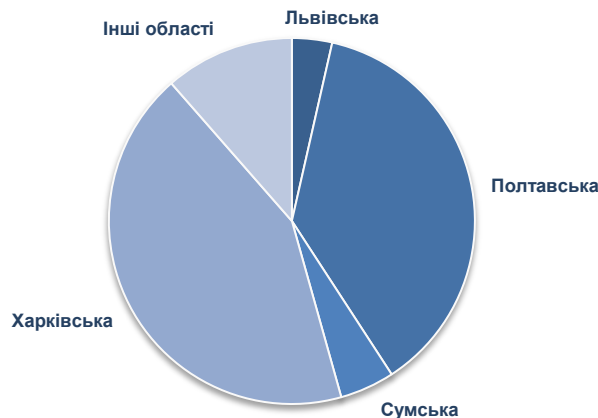
ДИНАМІКА ОБСЯГІВ ЩОРІЧНОГО ВИДОБУТКУ ГАЗУ В УКРАЇНІ, 1940–2010 РР., МЛРД.КУБ.М

Умови видобутку природного газу в Україні постійно ускладнюються у зв'язку з поступовим виснаженням запасів найбільш високої якості і зростанням частки запасів більш низької якості, з меншим потенціалом вилучення і більшою собівартістю. На сьогодні для видобутку газу в Україні характерні такі ознаки:

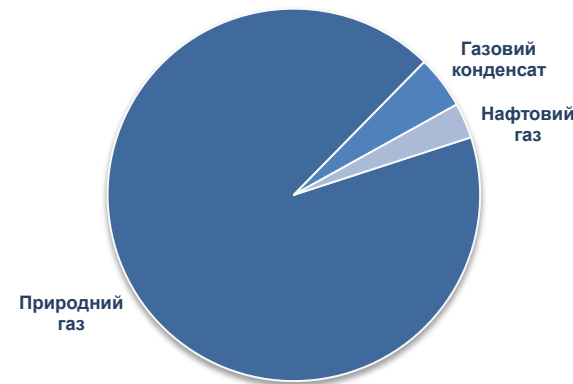
- високий ступінь виснаження первісних запасів великих родовищ (60–70% для Шебелинського, Яблунівського, Єфремівського та Західно-Хрещищенського родовищ);
- низькі темпи розвідки нових запасів (коефіцієнт заміщення добутих обсягів газу новими запасами в останні 20 років нижче 100%);
- низька якість нових запасів (запаси розділені між великою кількістю невеликих родовищ і значна частина цих запасів належить до категорії важковидобувних);
- підвищення глибини буріння як на наявних, так і на нових родовищах (середня глибина буріння для видобутку газу в Україні становить близько 3500 м, а максимальна вже перевищує 6000 м).

За таких умов можна прогнозувати наступні тенденції розвитку газовидобувних компаній України в найближчому майбутньому:

- розроблення нових родовищ на суші, у тому числі дрібних (1–5 млрд.куб.м запасів) і дуже дрібних (до 1 млрд.куб.м);
- активне освоєння мілководного шельфу (глибина моря до 350 м);
- освоєння прибережної області Чорного й Азовського морів і дельт рік;
- впровадження ефективних технологій буріння на глибині 6000–7000 м;
- підвищення віддачі пласта на наявних свердловинах.

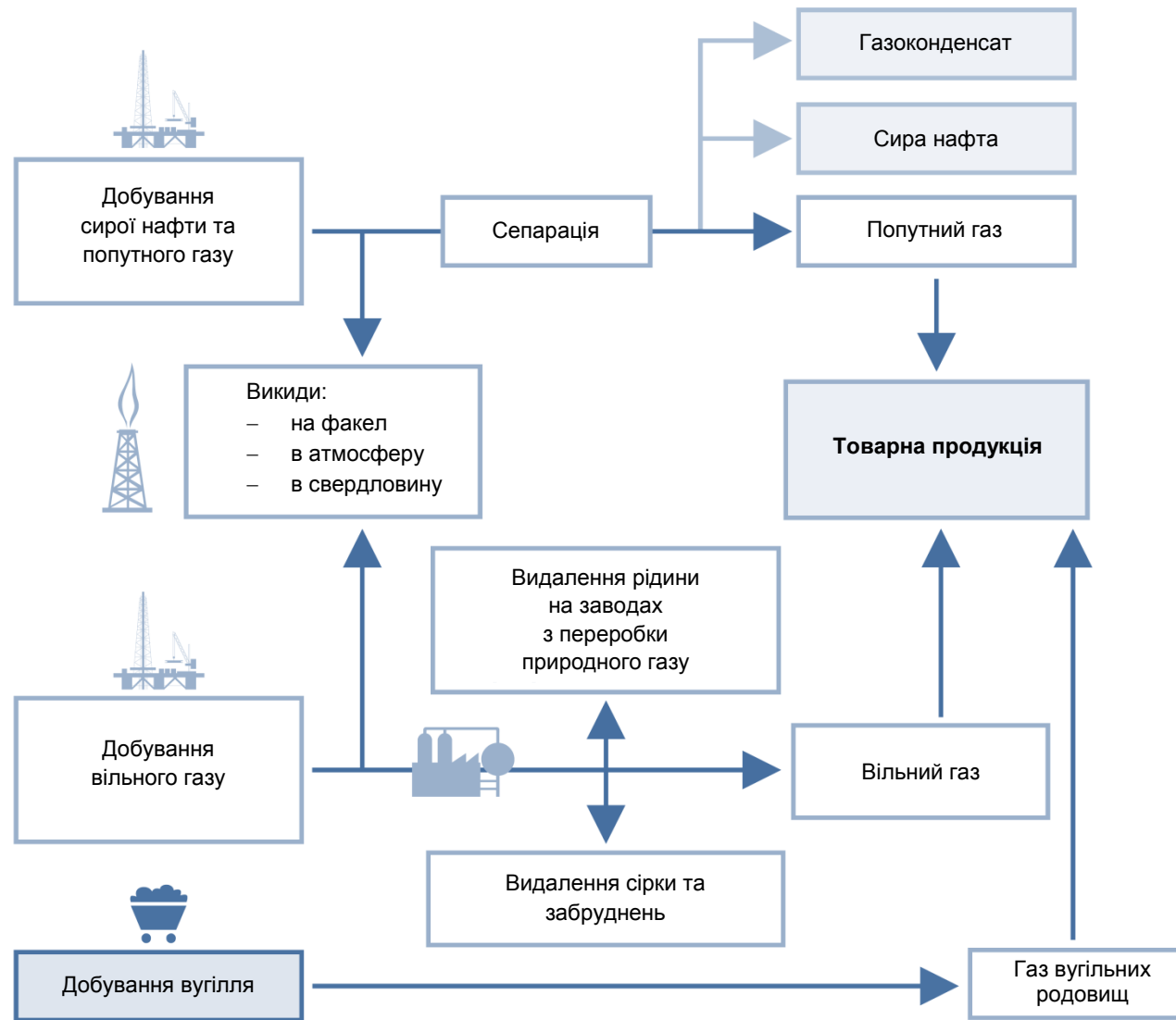

ВИДОБУТОК ПРИРОДНОГО ГАЗУ ЗА РЕГІОНАМИ У 2010 РОЦІ

ВИДОБУТОК ГАЗУ ЗА ВИДАМИ СИРОВИНИ У 2010 РОЦІ

Технологічний процес переробки природного газу

ТЕХНОЛОГІЧНА СХЕМА ОТРИМАННЯ ТОВАРНОГО ГАЗУ

Перспективи видобутку нетрадиційного газу

Газ глибоководного шельфу, газ щільних порід, сланцевий газ і метан вугільних порід умовно об'єднані під поняттям нетрадиційного газу, оскільки розвідка всіх цих видів газу в Україні знаходиться на початковому етапі. У зв'язку з відсутністю точних геологічних даних, наразі існує значна невизначеність в оцінках можливих обсягів і вартості видобутку нетрадиційного газу. Основним питанням у реалізації проектів із розвідки й видобутку нових видів газу є їхня економічна окупність. В основному, рентабельність видобутку залежатиме від альтернативної вартості імпортного газу, тобто від можливої ціни заміщення імпортом.

ЗАПАСИ ЗА ПОПЕРЕДНІМИ ОЦІНКАМИ ТА ПРОГНОЗНА СОБІВАРТІСТЬ ВИДОБУТКУ ЗГІДНО ПРОЕКТУ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ ДО 2030 РОКУ

Тип газу	Запаси за попередніми оцінками, трлн.куб.м	Прогнозна собівартість видобутку, грн./тис.куб.м
Газ шельфу Чорного моря	4–13	600–1000
Газ щільних порід	2–8	1500–2200
Сланцевий газ	1–1,5	2100–2800
Метан вугільних пластів	12–25	2300–3300

ПЕРСПЕКТИВИ ВИДОБУТКУ НЕТРАДИЦІЙНОГО ГАЗУ ЗГІДНО ПРОЕКТУ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ ДО 2030 РОКУ

ГАЗ ГЛИБОКОВОДНОГО ШЕЛЬФУ ЧОРНОГО МОРЯ

Основні відмінні характеристики глибоководних родовищ – висока вартість розвідки, значні капіталовкладення у видобуток та інфраструктуру й висока невизначеність відносно успішності проектів.

За різними оцінками запаси глибоководного шельфу України можуть становити 4–13 трлн.куб.м газу.

Глибина Чорного моря с 2000 м. Світовий досвід роботи в аналогічних умовах показує, що собівартість видобутку на глибоководному шельфі перебуває в діапазоні 600–1000 грн./тис.куб.м. У разі успішної розвідки видобуток може початися вже в 2022 р. Прогнозний обсяг на 2030 р. оцінюється в 7–9 млрд.куб.м. на рік. Інвестиції у проведення всіх робіт для підготовки й початку промислового видобутку в зазначених обсягах можуть скласти 80–90 млрд.грн.

СЛАНЦЕВИЙ ГАЗ

Сланцевий газ складається переважно з метану і міститься у сланцевих породах. Відмінні риси сланцевих родовищ – невисока концентрація газу й низька проникність газозносних порід, що визначає технологію його видобутку: буріння горизонтальних свердловин із подальшим гідравлічним розривом пласта. Промисловий видобуток сланцевого газу потребує постійного буріння нових свердловин і освоєння великих площ.

Найбільш значні ресурси сланцевого газу в Україні знаходяться у Західному і Східному районах і, за попередніми оцінками, становлять 5–8 трлн.куб.м, при цьому видобути ймовірно можливо тільки 1–1,5 трлн.куб.м.

Порівняння з районами, які мають співставні характеристики, показує, що прогнозна собівартість видобутку сланцевого газу в Україні, ймовірно, буде в діапазоні 2100–2800 грн./тис.куб.м. Передбачається, що промисловий видобуток сланцевого газу в Україні почнеться не раніше 2022 р., зважаючи на наявність низки бар'єрів (наприклад, відсутності достатньої кількості бурових установок, необхідності відведення значних площ землі в густонаселених районах, потребі у зниженні екологічних ризиків). Потенціал видобутку до 2030 р. може скласти 6–11 млрд.куб.м. Для реалізації повного потенціалу видобутку сланцевого газу необхідні інвестиції в розмірі 35–45 млрд.грн. до 2030 р.

ГАЗ ЩІЛЬНИХ ПОРІД

Газ щільних порід може стати найбільш перспективним для України видом нетрадиційного газу. Газ щільних порід (ГЩП) – газ, який міститься у породах зі зниженою пористістю й проникністю, тому видобуток цього газу відбувається з використанням гідравлічного розриву пласта. Методики геологічної розвідки ГЩП і традиційного газу схожі, що може сприяти проведенню стадії розвідки ГЩП швидше, ніж для інших видів нетрадиційного газу.

За попередніми оцінками, в Україні ресурси ГЩП складають 2–8 трлн.куб.м. Глибина залягання приблизно половини цих ресурсів становить 4–4,5 км. Ряд міжнародних компаній планують найближчим часом провести більш ретельну оцінку окремих родовищ ГЩП.

Порівняння з районами, які мають схожі характеристики, показує, що прогнозна собівартість видобутку газу щільних порід в Україні може становити 1500–2200 грн./тис.куб.м. Економічна привабливість і відносна простота розвідки ГЩП дають підстави припускати, що промисловий видобуток може початися вже в 2017 р., а потенціал видобутку в 2030 р. може скласти 7–9 млрд.куб.м. Для реалізації всього потенціалу видобутку ГЩП знадобляться інвестиції у розмірі 55–65 млрд.грн. до 2030 р.

МЕТАН ВУГІЛЬНИХ ПОРІД

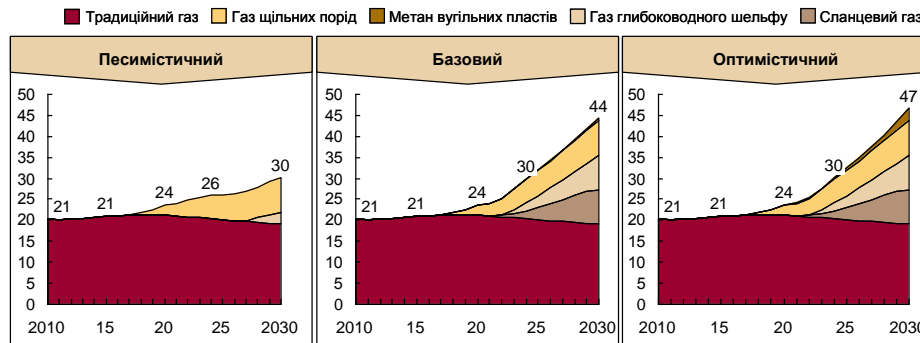
Метан міститься у суміші газів, яка супроводжує вугільні пласти. На відміну від традиційних родовищ, де газ перебуває у вільному стані, метан міститься в порах і тріщинах вугільної породи, а також в сорбованому вигляді. Тому для видобутку метану вугільних пластів (МВШ) також використовується гідравлічний розрив пласта. Після гідравлічного розриву настає період зневоднювання родовища (2–3 роки), і тільки на третій-четвертий рік розроблення родовище виходить на максимальний обсяг видобутку.

Потенційні ресурси МВШ оцінюються в діапазоні 12–25 трлн.куб.м, 90% яких перебувають у Східному і Західному районах. Але технічна можливість витягу значної частки цих запасів залишається під сумнівом, тому що вугільні пласти в Україні залягають на значній глибині (500–5000 м) і мають невелику товщину (до 2 м).

З урахуванням світового досвіду й особливостей ресурсів МВШ в Україні собівартість самостійного видобутку з вугільних родовищ може скласти 2300–3300 грн./тис.куб.м. Потенціал видобутку у 2030 р. може скласти 2–4 млрд.куб.м. Щоб досягти такого обсягу видобутку, необхідно інвестувати 12–15 млрд.грн. у розвідку, створення інфраструктури та видобуток МВШ.

Прогнози видобутку природного газу

Згідно проекту енергетичної стратегії України до 2030 року передбачається нарощування видобування природного газу в Україні до 44,4 млрд.куб.м у 2030 році, що має забезпечити 90% споживання газу.

ПРОГНОЗ ОБСЯГІВ ВИДОБУТКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ В УКРАЇНІ, 2010-2030 РР., МЛРД.КУБ.М
ЗГІДНО ПРОЕКТУ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ ДО 2030 РОКУ

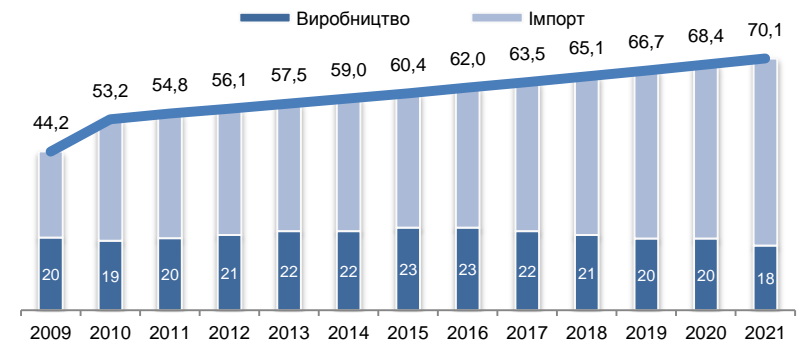
ПРОГНОЗНИЙ ГАЗОВИЙ БАЛАНС УКРАЇНИ
ЗГІДНО ПРОЕКТУ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ ДО 2030 РОКУ, МЛРД.КУБ.М

Стаття балансу	2010 (факт)	Прогноз			
		2015	2020	2025	2030
I. Ресурси, всього	74,7	70,1	66,1	61,8	59,4
1. Видобуток природного газу	20,5	20,9	23,7	29,8	44,4
2. Імпорт природного газу	36,6	33,7	27,1	20	5
3. Залишки у сховищах на початок періоду	17,6	15,5	15,3	12	10
II. Розподіл ресурсів – усього	74,9	70,06	66,2	61,85	59,4
1. Споживання природного газу нетто, у т.ч.:	52	50,6	47,8	46,9	46,6
1.1 Промисловість	21,3	19,6	18,2	18,1	18,3
1.2 Сфера послуг, енергетика та бюджетна сфера	13,1	14,3	14,8	15,4	16
1.3 Населення	17,6	16,7	14,8	13,4	12,3
2. Технічне споживання	5,3	3,96	3,1	2,95	2,8
3. Споживання природного газу бруто, всього	57,3	54,56	50,9	49,85	49,4
4. Експорт природного газу	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Залишки у сховищах на кінець періоду	17,6	15,5	15,3	12	10

Сукупний обсяг інвестицій, які необхідно залучити для розвитку галузі й досягнення цільових показників Проекту енергетичної стратегії України до 2030 року в 2011-2020 рр. становить 50-65 млрд.грн., а у 2021-2030 рр. ця сума повинна скласти вже 240-280 млрд.грн.

У дослідженні міжнародної консалтингової компанії у сфері енергетики IHS CERA – Natural Gas and Ukraine's Energy Future зазначено, що геологічні дані свідчать про те, що за умови відповідних інвестицій Україна зможе задовольнити свої потреби у газі сама, і не бути країною, змушеною постійно залежати від імпорту газу. За підрахунками експертів IHS CERA, якщо Україна щороку вкладатиме у видобуток газу замість нинішніх 1 млрд.дол.США близько 10 млрд.дол.США, то до 2025 року видобуток тільки традиційного газу може зрости до 28 млрд.куб.м, а видобуток сланцевого газу може сягнути 21 млрд.куб.м, якщо його промислова розробка розпочнеться до 2017 року. Утім, крім інвестицій, Україна потребує суттєвих змін до законодавства як у галузі видобутку газу, так і його реалізації на ринку, а також ліквідації бар'єрів для імпорту технологій та обладнання.

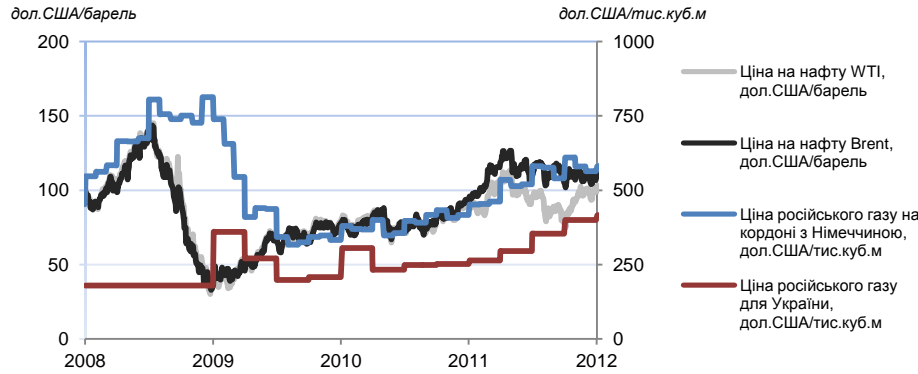
Інші експерти (Business Monitor International) притримуються думки, що у зв'язку із ускладненням умов видобутку природного газу в Україні, зростанням собівартості та потребою у значних інвестиціях, нарощування власного видобутку природного газу буде менш рентабельним аніж імпорт та не прогнозують збільшення об'ємів видобутку.

ПРОГНОЗ ВИРОБНИЦТВА, ІМПОРТУ І СПОЖИВАННЯ ГАЗУ
ЗА ДАНИМИ BUSINESS MONITOR INTERNATIONAL, МЛРД.КУБ.М

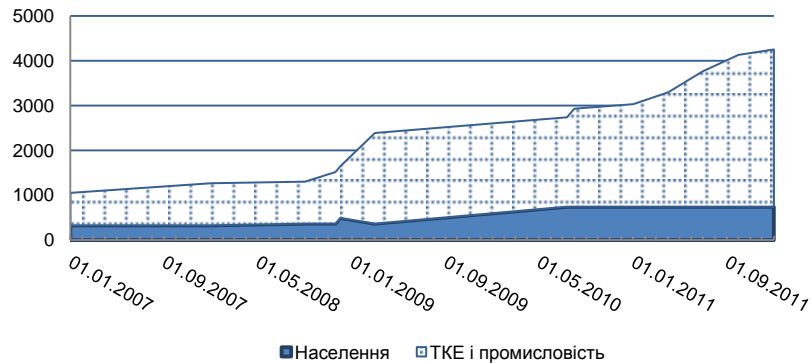
Цінова кон'юнктура

Ціна на нафту є одним із основних вихідних параметрів, які впливають на ціну природного газу. Значна частка контрактів на поставку природного газу до країн Європи прив'язана до цін на продукти переробки нафти. Залежність цін на російський газ від зміни цін на нафту можна чітко простежити на приведеному знизу графіку – ціни на газ з певною затримкою повторюють динаміку руху цін на нафту.

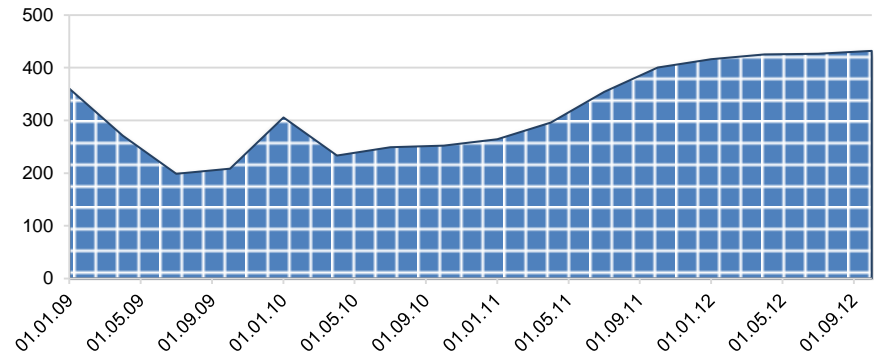

ДИНАМІКА ЦІН НА НАФТУ І ГАЗ

Ціни на природний газ для внутрішніх споживачів в Україні встановлюються Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики. При цьому існує розмежування цін для населення, бюджетних організацій, теплогенеруючих підприємств і промисловості. Головним чином це пов'язано з тим, що населення споживає газ, який видобувається в Україні і який є значно дешевшим за імпортований газ, який споживає промисловість та теплогенеруючі підприємства.

ДИНАМІКА ЦІН НА ГАЗ ДЛЯ СПОЖИВАЧІВ УКРАЇНИ, ГРН./ТИС.КУБ.М

ДИНАМІКА ЦІН НА РОСІЙСЬКИЙ ГАЗ ДЛЯ УКРАЇНИ, ДОЛ.США/ТИС.КУБ.М
(з урахуванням анулювання митних зборів з квітня 2010 року)

Ціна на російський газ для України визначається відповідно до довгострокового контракту купівлі-продажу природного газу в 2009-2019 роках між ВАТ «Газпром» та Національною акціонерною компанією «Нафтогаз України» та розраховується за формулою, яка враховує базисну ціну в розмірі 450 дол.США за 1 тис.куб.м, а також середні ціни на мазут та газойль за попередні 9 місяців. Із квітня 2010 року ціна природного газу зменшується на суму митних платежів, але не більше ніж на 100 дол.США.

Враховуючи дані про рівень фактичних цін на мазут і газойль за даними European Commission Oil Bulletin, а також прогноз ціни на нафту за даними EIA (Сценарій 1) та WorldBank (Сценарій 2), ми прогнозуємо два сценарії зміни майбутньої ціни російського газу для України:

ПРОГНОЗ ЦІН НА РОСІЙСЬКИЙ ГАЗ ДЛЯ УКРАЇНИ, ДОЛ.США/ТИС.КУБ.М

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Сценарій 1	424	412	450	481	502	507	523	539
зміна, %	37%	-3%	9%	7%	4%	1%	3%	3%
Сценарій 2	424	404	406	409	411	412	413	415
зміна, %	37%	-5%	1%	1%	0%	0%	0%	0%

Правове поле газового ринку

Відносини, що виникають в процесі освоєння вуглеводневих ресурсів, регламентуються в першу чергу такими законодавчими актами України:

- Кодекс України про надра;
- ЗУ Про засади функціонування ринку природного газу;
- ЗУ Про трубопровідний транспорт;
- ЗУ Про природні монополії;
- ЗУ Про нафту і газ;
- ЗУ Про енергозбереження;
- ЗУ Про угоди про розподіл продукції;
- ЗУ Про захист економічної конкуренції;
- ЗУ Про газ (метан) вугільних родовищ;
- ЗУ Про охорону навколишнього природного середовища;
- ЗУ Про ратифікацію Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства;
- та інші акти законодавства.

Державне регулювання діяльності суб'єктів ринку природного газу, в тому числі суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання, які діють на суміжних ринках, здійснюється Кабінетом Міністрів України, національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, та центральними органами виконавчої влади в межах їх повноважень.

1 лютого 2011 року Україна набула статус Договірної Сторони Енергетичного Співтовариства, однією із цілей організації є уніфікація нормативно правової бази енергетичного ринку. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС стало міжнародним зобов'язанням, передбаченим Законом України «Про ратифікацію Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства».

Адаптація енергетичного законодавства України до енергетичного законодавства ЄС у газовій галузі повинно бути спрямована на вирішення таких задач:

- ліквідація монопольного становища на ринку природного газу;
- впровадження повноцінного та конкурентного внутрішнього ринку природного газу;
- забезпечення недискримінаційності доступу до газотранспортної мережі;
- формування економічно обґрунтованих тарифів на послуги суб'єктів ринку природного газу;
- забезпечення раціонального споживання природного газу та впровадження енергозберігаючих технологій;
- покращання фінансово-економічного стану підприємств, що працюють на ринку природного газу, підвищення рівня їхньої рентабельності.

Для введення нафтогазового родовища в промислову експлуатацію надрокористувач повинен отримати спеціальний дозвіл (ліцензію) на користування нафтогазоносними надрами. Дозвіл видається Державною геологічною службою України за результатами аукціону на 20 років на суші і на 30 років – на континентальному шельфі.

Компанія, що займається видобуванням природного газу зобов'язана сплачувати до державного бюджету рентну плату, а також плату за користування надрами. Станом на початок 2012 року плата за користування надрами становила 42,05 грн. за 1 тис.куб.м, а рентна плата за видобування газу – 237 гривень за 1 тис.куб.м (глибина до 5000 м), або 118,5 (глибина понад 5000 м).

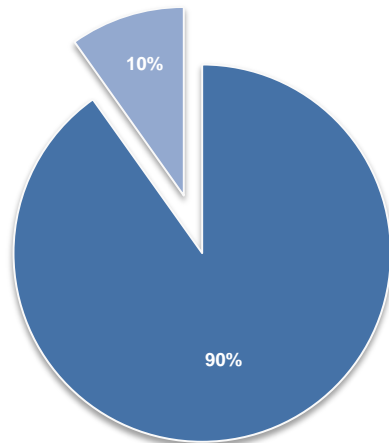
Згідно зі змінами, внесеними Законом №4834 до ст.263 Податкового кодексу, з 01.07.2012 р. буде встановлено відсотковий тип ставок плати за користування надрами для видобування корисних копалин. За видобування природного газу з покладів, що розташовані на глибині до 5000 м, плата за користування надрами становить 17% від вартості газу, але не менше, ніж 594,64 грн. за 1 тис.куб.м; за видобування газу з покладів на глибині понад 5000 м – 9% від вартості газу, але не менше, ніж 318,34 грн. за 1 тис.куб.м. При цьому закон передбачає відміну рентної плати за газ з 01.01.2013 і злиття її з платою за користування надрами.

З метою покращення інвестиційного клімату для видобувних підприємств в умовах дії угоди про розподіл продукції корисних копалин здійснено розмежування ставок залежно від умов їх видобування та реалізації. Так, змінами, внесеними до ст. 263 зазначеного Кодексу, передбачено, що в умовах дії угоди про розподіл продукції для природного газу, плата за користування надрами для видобування корисних копалин справляється із застосуванням ставки у розмірі 1,25% від вартості видобутих корисних копалин.

Газовидобувні компанії в Україні

Близько 90% видобутку природного газу здійснюється державними компаніями. Проте, з урахуванням долі приватних інвесторів в «Укрнафті», а також долі спільних підприємств в «Укргазвидобуванні», реальна частка приватних структур перевищує 15% від всього обсягу видобування в Україні.

■ НАК «Нафтогаз України» ■ Інші підприємства

ВИДОБУВАННЯ ГАЗУ У 2011 РОЦІ

Залученість приватних компаній у галузь залишається обмеженою, що може стати перешкодою для її подальшого розвитку. Стратегічний пріоритет держави в найближчому майбутньому – залучення приватних видобувних і сервісних компаній до розвідки й видобутку газу на території України, особливо з нетрадиційних родовищ, що потребуватиме істотних інвестицій.

ВИДОБУВАННЯ ГАЗУ У 2007-2011 РР. ЗА ПІДПРИЄМСТВАМИ, МЛН.КУБ.М

	2007	2008	2009	2010	2011
Видобуток газу	20 769,3	21 016,2	21 182,2	20 049,3	20 143,3
НАК «Нафтогаз України»	19 224,6	19 209,9	19 346,4	18 328,6	18 112,2
ДК «Укргазвидобування»	14 726,7	14 832,7	15 234,1	14 832,9	14 909,5
ВАТ «Укрнафта»	3 237,9	3 165,8	2 947,2	2 445,2	2 146,6
ДАТ «Чорноморнафтогаз»	1 260,0	1 211,4	1 165,1	1 050,5	1 056,1
Інші підприємства	1 544,7	1 806,3	1 835,8	1 720,7	2 031,1
СП «Полтавська газонафтова компанія»	436,6	439,3	456,8	414,1	395,5
СП «УкрКарпатОйл ЛТД»	4,0	2,0	1,8	19,2	31,2
СП «Дельта»	18,9	14,6	12,0	8,0	7,3
ЗАТ «ДК «Укрнафтобуріння»	0,0	0,0	0,0	79,1	126,2
ЗАТ «Пласт»	33,2	45,2	41,3	39,0	39,6
СП «Бориславська нафтова компанія»	10,5	10,9	9,9	11,4	12,1
ТОВ «ПАРІ»	0,0	0,0	0,0	8,8	13,2
ТОВ «Мар'їнське»	25,1	29,4	25,7	14,9	8,2
ЗАТ «Нафтогазвидобування»	362,5	539,4	823,5	637,5	773,2
ЗАТ «ТІСАГАЗ»	12,1	10,5	5,2	3,4	3,4
ТОВ «КУБ-ГАЗ»	122,2	86,9	67,4	57,6	88,2
ЗАТ «Природні ресурси»	101,1	138,1	128,5	165,1	252,3
ТОВ «Пром-енерго продукт»	0,0	16,7	15,6	14,7	15,7
ТОВ «Кримтоленергосервіс»	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
ТОВ «Східний геологічний союз»	36,6	39,2	27,4	18,5	17,6
ТОВ «Еско-Північ»	5,8	11,4	19,2	95,1	160,4
СП «Каштан Петролеум Лтд»	2,2	2,9	2,5	1,6	0,8
Представництво «Регал Петролеум»	47,3	38,2	62,9	84,9	35,9
НАК «Надра України»	326,5	381,6	136,3	47,8	45,8
ТОВ «Надрагаз»	0,0	0,0	0,0	0,0	4,3

У таблиці справа приведено основні фінансові показники та мультиплікатори вартості деяких газовидобувних компаній, що котуються на міжнародних біржах та є акціонерами українських газовидобувних компаній.

За даними Cormark Securities inc., середній мультиплікатор вартості канадських нафтогазових компаній EV/резерви в 2011 році склав 15 С\$ за 1 млн. барелів нафтового еквіваленту (бне).

МУЛЬТИПЛІКАТОРИ ВАРТОСТІ ГАЗОВИДОБУВНИХ КОМПАНІЙ

	2P резерви, млн.бне	EV	Sales	EBITDA	EV / Sales	EV / EBITDA	EV / резерви	Валюта
Cadogan Petroleum PLC	2,60	59,6	5,3	>0	11,1	>0	22,93	GBP
Hawkey Oil and Gas	7,80	65,7	27,4	11,4	2,4	5,8	8,42	A\$
Aleator Energy	9,50	20,1	4,6	2,8	4,3	7,2	2,12	A\$
JKX OIL & Gas	25,00	240,2	232,1	121,8	1,0	2,0	9,61	\$
Transeuro	43,39	36,8	2,4	>0	15,4	>0	0,85	C\$

Резюме

Україна належить до числа держав світу, які мають запаси всіх видів паливно-енергетичної сировини (нафта, природний газ, вугілля, торф, уран та ін.), але ступінь забезпеченості запасами, їх видобуток та використання неоднакові і в сумі вони не створюють необхідний рівень енергетичної незалежності.

Природний газ складає найбільшу частку серед джерел постачання первинної енергії в Україні – близько 40%, проте власний видобуток складає лише третину споживання. Стимулювання розвитку газовидобувної галузі має стати одним із пріоритетних напрямків державної політики.

У дослідженні міжнародної консалтингової компанії у сфері енергетики IHS CERA – Natural Gas and Ukraine's Energy Future, зазначено, що геологічні дані свідчать про те, що за умови відповідних інвестицій Україна зможе задовольнити свої потреби у газі сама, і не бути країною, змушеною постійно залежати від імпорту газу.

Умови видобутку природного газу в Україні постійно ускладнюються у зв'язку з поступовим виснаженням запасів найбільш високої якості і зростанням частки запасів більш низької якості, з меншим потенціалом витягу і більшою собівартістю. За попередніми оцінками, Україна багата на значні ресурси нетрадиційного газу, запаси якого на сьогодні мало розвідані.

В останні 15 років щорічний обсяг видобутку газу перебуває в діапазоні від 18 до 21 млрд.куб.м. Згідно проекту енергетичної стратегії України до 2030 року передбачається нарощування видобування природного газу в Україні до 44,4 млрд.куб.м у 2030 році, що забезпечить 90% необхідного газу. Сукупний обсяг інвестицій, які необхідно залучити досягнення цільових показників видобутку в 2011-2020 рр., становить 50-65 млрд.грн., а у 2021-2030 рр. – 240-280 млрд.грн.

Ціна на нафту є одним із основних вихідних параметрів, які впливають на ціну природного газу. Значна частка контрактів на поставку природного газу до країн Європи прив'язана до цін на продукти переробки нафти.

Ціни на природний газ для внутрішніх споживачів в Україні встановлюються НКРЕ. При цьому існує розмежування цін для населення, бюджетних організацій, теплогенеруючих підприємств і промисловості. Головним чином це пов'язано з тим, що населення споживає газ, що видобувається в Україні, і який є значно дешевшим за імпортований газ, який споживає промисловість та теплогенеруючі підприємства.

Близько 90% видобутку природного газу здійснюється державними компаніями. Проте, з урахуванням долі приватних інвесторів в «Укрнафті», а також долі спільних підприємств в «Укргазвидобуванні», реальна доля приватних компаній перевищує 15% від всього обсягу видобування в Україні.

Аналіз операційних показників п'яти газовидобувних компаній, що здійснюють діяльність в Україні та котуються на міжнародних біржах показав, що один із основних вартісних мультиплікаторів газовидобувних компаній – EV/резерви становить 12 дол.США/млн.бне.

Контакти

вул. Фізкультури, 28
Київ, 03680
Україна

Т: + 38 (044) 284 18 65
Ф: + 38 (044) 284 18 66

пр-т Миру, 17
Донецьк, 83055
Україна

Т: + 38 (062) 343 4587
Ф: + 38 (062) 343 4589

вул. Успенська, 39/1
Одеса, 65014
Україна

Т: + 38 (048) 734 7183
Ф: + 38 (048) 734 7183

Олександр Почкун

Керуючий партнер

Е: alexander.pochkun@bakertillyukraine.com

Т: +38 (067) 401 4685

Олександр Полянський, MRICS

Партнер

Корпоративні фінанси | Оцінка та консалтинг

Е: alexander.polyanskiy@bakertillyukraine.com

Т: +38 (067) 467 3750

www.bakertillyukraine.com
info@bakertillyukraine.com